

فرهاد محمدی^۱

۱- دکتری تخصصی زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

چکیده

برای درک بلاغت زبان فارسی و کشف و شناسایی قواعد و اصول آن، باید از مطالعه و تحلیل ساخت‌های نحوی آن شروع کرد. تنها از این طریق است که مشخص می‌شود که ساخت‌های نحوی در حالت عادی و خشی چه نظم و ترتیبی دارند و در موقعیت‌هایی که القای غرض بلاغی و معنای خاصی مد نظر است، چه تغییراتی پیدا می‌کنند؛ زیرا ساخت نحوی که همان چگونگی نظم و ترتیب اجزاست، بر اساس معنا و اغراض بلاغی شکل می‌گیرد. هر نوع «تغییر در جایگاه دستوری و معمولی اجزا»، «دگرگونی در صورت جمله‌ها» و هرگونه «حذف یا اضافه‌ای» که در کلام صورت می‌گیرد، ناشی از اغراض بلاغی است. در این نوشتار با تکیه بر سخن سعدی به عنوان نمونه‌ی بارز بلاغت زبان فارسی، مهمترین کانال‌های بلاغت در نحو زبان فارسی که انتقال معنا و القای اغراض بلاغی از طریق آنها صورت می‌گیرد، بررسی می‌شود. همچنین نشان داده می‌شود که معمولاً با هر کدام از این کانال‌ها چه معانی و اغراض و مقاصدی بیان می‌شود.

واژگان کلیدی: بلاغت، زبان فارسی، ساخت نحوی، آثار سعدی.